

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційну роботу Гненної Валентини Олегівни
«МОРФОМЕТРИЧНІ ПАРАМЕТРИ ЩИТОПОДІБНОЇ ЗАЛОЗИ
ПРАКТИЧНО ЗДОРОВИХ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК»,
подану до спеціалізованої вченої ради Д 05.600.02 при Вінницькому
національному медичному університеті імені М. І. Пирогова МОЗ України
на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук
за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія**

Актуальність теми дисертації. У відповідь на різні впливи середовища щитоподібна залоза реагує пристосувальними і дизадаптивними зрушеннями в будові органу і є важливим маркером соматичного та екологічного неблагополуччя. Актуальною проблемою клінічної медицини є діагностика захворювань щитоподібної залози. Без візуалізації даного органу і визначення його параметрів ультразвуковим методом неможливо уявити діагностику будь якої тиреоїдної патології.

Висока інформативність і широке застосування ультразвукової морфометрії при масових і селективних диспансерно-профілактичних оглядах населення дозволяє використовувати нормативні показники для діагностики захворювань щитоподібної залози ще на латентних стадіях. З метою зменшення хибно-позитивних та помилково негативних даних, що свідчать про збільшення щитоподібної залози у осіб різного вікового діапазону, має проводитися розробка регіональних нормативів ультразвукової морфометрії залози конкретного індивіда з обов'язковим урахуванням конституціональних особливостей.

Все вище сказане дозволяє зробити висновок, що дисертація Гненної В.О., яка присвячена встановленню конституціональних, вікових та статевих особливостей сонографічних параметрів щитоподібної залози практично здорових чоловіків і жінок Поділля першого зрілого віку та визначенню їх зв'язків з антропометричними й соматотипологічними показниками є актуальною, має не тільки теоретичне, але й практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Визначення нормативів морфо-функціональних показників здоров'я населення України входило до переліку середньострокових пріоритетних напрямків інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012-2016 роки. Тема дисертації затверджена вченою радою медичних факультетів №1 та №2 Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова МОЗ України (протокол № 5 від 13 червня 2013 року) та проблемною комісією МОЗ і НАМН України “Морфологія людини” (протокол № 24 від 4 січня 2013 року). Робота зареєстрована як ініціативна наукова тематика, що виконується у Вінницькому національному медичному університеті імені М. І. Пирогова “Морфометричні параметри щитоподібної залози практично здорових чоловіків і жінок” (№ державної реєстрації 0116U005863). Частина результатів, що стосуються особливостей антропометричних і соматотипологічних показників у практично здорових міських чоловіків і жінок Подільського регіону України отримана спільно з групою виконавців планової наукової роботи науково-дослідного центру Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова “Розробка нормативних критеріїв здоров'я різних вікових та статевих груп населення” (№ державної реєстрації 0109U005544).

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Обґрунтованість наукових положень та висновків, а також достовірність отриманих результатів дисертаційної роботи базуються на достатньому фактичному матеріалі, наведені в тексті дисертації дані відповідають меті і завданням дослідження. Вдало підібраний комплекс сучасних методик досліджень є достатнім та адекватним поставленим задачам дослідження. Результати досліджень зафіксовані в первинній науковій документації.

Аналіз та статистична обробка цифрового матеріалу проведена з використанням сучасних комп'ютерних програм, що дозволило отримати переконливі, достовірні дані, які не викликають сумнівів.

Висновки дисертаційної роботи відображають суть виконання поставлених задач і досягнення основної мети дослідження.

Одержані результати оприлюднені у періодичних наукових виданнях та дістали схвалення на наукових форумах.

Матеріали дисертаційної роботи висвітлені у 15 наукових працях (з них 6 самостійних), серед яких 7 статей в рекомендованих ДАК МОН України наукових фахових журналах (з яких 1 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз). 1 стаття опублікована у зарубіжному фаховому виданні (Польща).

За матеріалами дисертаційної роботи одержано патент на корисну модель «Спосіб діагностики та лікування захворювань щитоподібної залози в залежності від особливостей будови тіла у чоловіків і жінок різного віку» (№109743) та авторське свідоцтво на твір «Комп'ютерна програма для визначення індивідуальних нормативних сонографічних параметрів щитоподібної залози «ThyroidNorm» (“ThyroidNorm”)» (№ 67718).

Матеріали дисертаційної роботи впроваджені в наукову роботу та навчальний процес кафедр анатомії людини Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова, Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, ВДНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» та кафедри нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; а також в практичній роботі лікарів Вінницького обласного клінічного високоспеціалізованого ендокринологічного центру.

Основні положення дисертаційної роботи представлено та оприлюднено на: III Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених (Вінниця, 17-18 квітня 2012); VII Міжнародному конгресі з інтегративної антропології (Вінниця, 17-18 жовтня 2013); VI з'їзді анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України (Запоріжжя, 16-18 вересня 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Медицина XXI століття: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень» (Дніпро, 22-23 липня 2016);

Міжнародній науково-практичній конференції «Вплив науково-технічного прогресу та розвиток медичної науки та практики: реалії сьогодення» (Київ, 8-9 липня 2016); Міжнародній науково-практичній конференції «Медичні науки: напрямки та тенденції розвитку в Україні та світі» (Одеса, 17-18 червня 2016).

Наукова новизна одержаних результатів. Новизна проведеного дисертантом наукового дослідження полягає в тому, що вперше встановлені вікові та статеві особливості сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових чоловіків і жінок першого зрілого віку, міських мешканців Подільського регіону України. У чоловіків при розподілі на вікові групи до 25 і старше 25 років встановлено значно більшу кількість вікових відмінностей сонографічних параметрів залози, ніж у жінок. Доведено, що більшість сонографічних параметрів щитоподібної залози у чоловіків загальної та відповідних вікових груп достовірно більші, або мають тенденцію до більших значень, ніж у відповідних групах жінок.

Новими є виявлені відмінності величини сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових чоловіків і жінок Поділля різних соматотипів. Доведено, що при розподілі на різні соматотипи переважна більшість відмінностей встановлена у жінок. Найбільш виражені прояви статевого диморфізму сонографічних параметрів щитоподібної залози (також більші значення у чоловіків) встановлені між представниками ендо-мезоморфного соматотипу.

Встановлені особливості зв'язків сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових чоловіків і жінок Поділля загальної та відповідних вікових груп дозволили виявити виражені статеві відмінності зв'язків між чоловіками та жінками загальної групи, а також між представниками відповідних вікових груп.

У даному дослідженні вперше у здорових чоловіків і жінок Поділля різних вікових груп встановлено особливості відсоткового розподілу антропометричних і соматотипологічних показників, що найбільш часто входять до моделей сонографічних параметрів щитоподібної залози. Доведено, що у чоловіків

22-25 років найбільш часто до складу моделей входять обхватні й поздовжні розміри тіла, кефалометричні показники та товщина шкірно-жирових складок; у чоловіків 26-35 років – поперечні й обхватні розміри тіла, товщина шкірно-жирових складок і кефалометричні показники; у жінок 21-25 років – обхватні й поперечні розміри тіла та кефалометричні показники; у жінок 26-35 років – обхватні, поперечні й поздовжні розміри тіла, товщина шкірно-жирових складок і ширина дистальних епіфізів довгих трубчастих кісток кінцівок.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Дисертаційна робота є ґрунтовним науковим дослідженням, результати якого забезпечують проникнення на принципово нові рівні розуміння медико-біологічних процесів. Визначення довірчих інтервалів і процентильного розмаху сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових досліджуваних зрілого віку Поділля при ранжируванні за віком, статтю та соматотипом, а також встановлення особливостей зв'язків між сонографічними параметрами щитоподібної залози та антропометричними й соматотипологічними показниками з наступною побудовою регресійних моделей сонографічних параметрів зазначеного органу в залежності від особливостей будови й розмірів тіла чоловіків і жінок відповідних вікових груп представляється винятковим за ефективністю та доступністю інструментом дослідження антропології, нормальної анатомії, превентивної медицини, ендокринології, функціональної діагностики.

Характеристика розділів, оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертаційна робота В.О. Гненної «Морфометричні параметри щитоподібної залози практично здорових чоловіків і жінок» викладена українською мовою, побудована в класичному стилі, цілком відповідає основним вимогам ДАК МОН України щодо оформлення дисертацій. Робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нове вирішення науково-практичної задачі, яка полягає у встановленні регіональних меж довірчих інтервалів і процентильного розмаху та вікових і конституціональних

особливостей сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових міських чоловіків і жінок Подільського регіону України, а також в оцінці зв'язків цих параметрів із антропо-соматотипологічними показниками в загальних і різних вікових групах (до 25 і старше 25 років), що дозволило розробити регресійні моделі індивідуальних сонографічних параметрів щитоподібної залози.

Дисертаційна робота відповідає шифру спеціальності 14.03.01 – нормальна анатомія. Зміст автореферату В.О. Гненної відповідає основним положенням та структурі дисертації.

Наукову роботу представлено автором на 232 сторінках комп'ютерного тексту формату А4 (з них 143 сторінок основного тексту) і документовано 34 рисунками та 46 таблицями, які в логічній послідовності обґрунтовують достовірність викладеного матеріалу. Дисертація складається із вступу, огляду літератури, загальної методики та основних методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел і додатків.

У розділі «Вступ» (стор. 5-12) здобувач переконливо розкриває тему дисертаційного дослідження та обґрунтовує усі його необхідні кваліфікаційні характеристики. Дисертантка стисло дає вичерпний аналіз стану досліджуваної проблеми на сьогодення з позиції теоретичного і практичного значення, визначає мету та завдання дослідження, характеризує об'єкт та предмет дослідження, методи дослідження, формулює наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, зазначає свій особистий внесок.

У розділі 1 «Огляд літератури», який викладений на стор. 13-28, автор дає повну характеристику стану проблеми на сьогоднішній день. У розділі зроблений акцент на невирішених питаннях та аргументується необхідність проведення досліджень з цієї проблеми.

У розділі 2 «Матеріали та методи дослідження», який викладено на стор. 29-39, здобувач охарактеризувала матеріал та методи дослідження, які цілком відповідають поставленій меті і завданням дослідження. Первинні сонографічні

параметри щитоподібної залози та антропометричні й соматотипологічні показники отримані на достатній кількісно і якісно зробленій вибірці – 119 міських чоловіків і 108 жінок Подільського регіону України.

Дослідження щитоподібної залози здійснювалося на сучасному обладнанні та застосовувався провідний модифікований метод ультразвукової морфометрії. Для проведення антропометричного дослідження використовували методику В. В. Бунака; для оцінки соматотипу – схему за J. Carter і В. Heath; для оцінки жирового, кісткового та м'язового компонентів маси тіла – формули J. Matiegka; м'язовий компонент маси тіла визначався за методом R Shephard; для визначення достовірності відмінностей показників між групами порівняння із застосуванням параметричних і непараметричних методів та для розробки індивідуальних сонографічних параметрів щитоподібної залози в залежності від особливостей тілобудови у чоловіків і жінок – методи статистичного аналізу.

У розділі 3 «Сонографічні параметри щитоподібної залози у здорових чоловіків і жінок загалом та різних вікових груп» на стор. 40-53 дисертантка послідовно і логічно викладає отримані за визначеним спектром завдань результати дослідження. У даному розділі наведені межі довірчих інтервалів та процентильного розмаху сонографічних параметрів щитоподібної залози, що дало змогу встановити як вікові особливості змін величини даних показників, так і виражені прояви статевого диморфізму. Роботу добре проілюстровано 15 малюнками, що підтверджує достовірність одержаних результатів.

Розділ 4 на стор. 54-71 висвітлює матеріал щодо сонографічних параметрів щитоподібної залози у здорових чоловіків і жінок різних соматотипів, різниць величини розмірів щитоподібної залози між чоловіками, або жінками різних соматотипів, а також меж процентильного розмаху сонографічних параметрів щитоподібної залози у практично здорових міських чоловіків та жінок в залежності від соматотипологічних особливостей. Одержані дані повністю об'єктивізовані 15 малюнками.

Розділ 5 на стор. 72-91 складається з двох самостійних підрозділів і визначає кореляції сонографічних параметрів щитоподібної залози з

антропометричними і соматотипологічними показниками здорових чоловіків та жінок загалом і різних вікових груп. Представлений матеріал дає змогу оцінити виражені прояви статевого диморфізму зв'язків між загальними і відповідними віковими групами чоловіків і жінок, акцентує увагу на особливостях зв'язків між сонографічними показниками щитоподібної залози міських чоловіків і жінок загальної і різних вікових груп та антропометричними і соматотипологічними параметрами тіла.

Розділ 6 на стор. 92-106 присвячений моделюванню індивідуальних ультразвукових параметрів щитоподібної залози у чоловіків і жінок загалом та різних вікових груп в залежності від особливостей будови тіла, містить 24 побудованих регресійних моделі у чоловіків і жінок. Привертає увагу той факт, що найбільша кількість моделей у чоловіків побудована в старшій віковій групі, а у жінок різних вікових груп побудовано майже однакову кількість моделей. Крім того, незалежно від статі й віку, до моделей найчастіше входять обхватні та поперечні розміри тіла.

Зміст і форма викладу матеріалу розділів власних досліджень дисертації засвідчує уміння дисертантки критично оцінювати одержані результати.

У розділі 7 «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» на стор. 107-138 всебічно обговорені отримані результати. Авторка вдало співставила їх з даними інших дослідників. Загалом матеріал цього розділу слугує гарним підґрунтям для висновків дисертації.

Висновки дисертаційної роботи є інформативними, логічними, науково обґрунтованими, чіткими і стислими у формулюванні, відповідають поставленим завданням дослідження. Вони являють собою підсумковий синтез отриманих результатів проведеного дослідження і є формулюванням того нового, що привнесено автором у вивчення і рішення проблеми.

У розділі практичних рекомендацій наведені дані, що ґрунтуються на підставі результатів дисертаційного дослідження.

Список використаних джерел подано в алфавітному порядку і містить 206 джерел, оформлений згідно з чинними стандартами. Він містить 125 (60,7 %) джерела кирилицею та 81 (39,3 %) – латиницею.

У додатках представлено 42 таблиці.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Дисертація Гненної Валентини Олегівни має стандартну для наукових досліджень подібного роду структуру. Стиль та характер оформлення автореферату в повній мірі відповідають існуючим вимогам та оптимально віддзеркалює основні результати проведеного дослідження. Необхідно відзначити повну ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації.

Відповідність дисертації профілю спеціалізованої вченої ради. Дисертаційне дослідження, що подано до офіційного захисту, повною мірою відповідає профілю спеціалізованої вченої ради та вимогам паспорту спеціальності 14.03.01 – нормальна анатомія.

Рекомендації з подальшого використання результатів дисертації в практиці. Отримані дані, висновки та рекомендації дисертаційної роботи впроваджені в навчальний процес профільних кафедр медичних вищих навчальних закладів України. Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності лікарів ендокринологів та спеціалістів функціональної діагностики.

Зауваження і побажання, дискусійні питання щодо оформлення та змісту дисертації. Зміст дисертації та автореферату відповідає темі дослідження і розкриває її суть. Дисертація оформлена відповідно до вимог ДАК МОН України, ілюстрована достатньою кількістю таблиць, графіків та малюнків. Водночас, у процесі рецензування дисертаційної роботи та автореферату встановлено ряд недоліків:

1. Наукова новизна одержаних результатів, на мій погляд, дещо перенасичена отриманими дисертантом результатами.

2. Загальна кількість розділів дисертації є дещо надлишковою, як для кандидатської дисертації, і могла би бути скорочена за рахунок об'єднання розділів 3 і 4.

3. У тексті дисертації трапляються стилістичні, орфографічні та комп'ютерні помилки (стор. 32, 37, 88, 104, 126).

Загальне враження від дисертації та автореферату позитивне, а вказані недоліки не зменшують наукового значення даної дисертаційної роботи та цінності отриманих результатів.

У процесі рецензування дисертації виникли наступні питання:

1. У роботі побудовані регресійні моделі нормативних параметрів щитоподібної залози для практично здорових чоловіків і жінок Поділля. Чи можливо ці моделі використовувати в інших регіонах України?

2. Які з отриманих результатів Ви вважаєте необхідним впровадити в практичну медицину?

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Гненної Валентини Олегівни «Морфометричні параметри щитоподібної залози практично здорових чоловіків і жінок» виконана під керівництвом доктора медичних наук Маєвського Олександра Євгенійовича, представлена до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія є закінченою, самостійною, науковою роботою, яка містить нові результати, що мають теоретичне і практичне значення для медицини і в сукупності вирішують важливу наукову задачу. Наукові положення та висновки, викладені в дисертації, є новими і достовірними. В дисертації доведена доцільність встановлення регіональних меж довірчих інтервалів, процентильного розмаху і вікових, конституціональних особливостей сонографічних параметрів щитоподібної залози практично здорового контингенту осіб першого зрілого віку та оцінки зв'язків цих параметрів із антропо-соматотипологічними показниками в загальних і різних вікових групах.

Дисертаційна робота Гненної Валентини Олегівни за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, обґрунтованістю і достовірністю висновків та положень, теоретичним і практичним значенням відповідає встановленим вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів» Постанови Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів № 656 від 10.08.2015 року та № 1159 від 30.12.2015 року) щодо кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія.

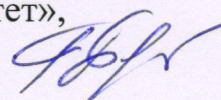
Офіційний опонент –

завідувач кафедри медичної біології та генетики

Вищого державного навчального закладу України

«Буковинський державний медичний університет»,

доктор медичних наук, професор

Р.Є.Булик

Підпис *Булика Р.* засвідчую:
 Начальник відділу кадрів
 Вищого державного навчального закладу України
 «Буковинський державний медичний університет»

Підпис